

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

21 noiembrie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție
Completul de judecată în componența:

Președinte – Țurcan Anatolie,
Judecători – Daguța Sergiu, Talpă Boris, Eremciuc Ghenadie, Parfeni Oxana,

a judecat fără citarea părților, recursul declarat de către avocatul Josan Dumitru, în numele inculpatei, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 05 octombrie 2022, în cauza penală în privința lui

Barbărasă Elena xxxxxx.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 25.11.2020 – 11.02.2022;

Instanța de apel: 25.03.2022 – 05.10.2022;

Instanța de recurs: 21.12.2022 – 21.11.2023.

Asupra recursului menționat, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

c o n s t a t ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Hâncești, sediul Central din 11 februarie 2022, inculpata Barbărasă Elena a fost recunoscută vinovată și condamnată în baza art.190 alin.(1) Cod penal, la amendă în mărime de 600 unități convenționale, ce constituie 30 000 lei.

2. Pentru a pronunța sentința, instanța de fond a constatat că la data de 26 aprilie 2019, Barbărasă Elena, acționând în scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin comportament dolosiv, a convins-o pe Sîli Elena să-i procure în credit, din numele ei, un telefon mobil, după care, în aceeași zi, aproximativ la ora 11:00, au mers împreună la magazinul „Darwin”, situat pe xxxxxxxx xxx, xxxxxxxx , unde asigurând-o pe Sîli Elena că Barbărasă Elena personal va achita creditul de la Organizația de creditare nebanară „Iute Credit” SRL timp de 24 de luni, cu rata lunară stabilită în contractul de împrumut, a convins-o pe Sîli Elena să întocmească din numele său contractul de procurare în rate a telefonului mobil de model „Iphone X” 64 GB (Silver), nr.IMEI35461094880397, cu valoarea totală de 21.009 lei, însă Barbărasă Elena, odată intrată în posesia telefonului, l-a însușit, fără să achite prețul acestuia, prin ce i-a cauzat părții vătămate Sîli Elena o daună în proporții considerabile.

Acțiunile inculpatei au fost încadrate în baza art.190 alin.(1) Cod penal, conform

semnelor calificative: „*Escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean, prin care acțiuni a cauzat victimei daune considerabile.*”

3. Avocatul Josan Dumitru, în numele inculpatei Barbărasă Elena, a contestat cu apel sentința, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri prin care ultima să fie achitată.

În motivarea apelului susține că prima instanță nu a apreciat la justa valoare probele administrate, inclusiv depozițiile inculpatei și ale părții vătămate, care au stat la baza învinuirii și pronunțării sentinței. Or, declarațiile inculpatei în întregime coroborează cu depozițiile părții vătămate Sâli Elena.

A susținut că, Barbărasă Elena în interiorul termenului de achitare a contractului a întâlnit dificultăți în plata ratelor, în acest timp s-a înrăutățit starea sănătății sale și a fost internată în spital la tratament pe toată luna ianuarie 2020. După externare s-a tratat ambulatoriu, apoi a fost internată în spitalul din orașul Brescia, Italia, unde se afla la evidență. Astfel, a fost în imposibilitate de a achita ratele bancare, iar cu începerea pandemiei, au fost sistate activitățile de muncă, inclusiv ale mamei sale Barbărasă Tatiana, care i-a promis că o va susține în achitarea ratelor creditare.

Totodată, Barbărasă Elena, la momentul încheierii contractului, pe 26.04.2019 a achitat rata de 1800 lei; apoi pe 29.05.2019 - de 1180 lei; pe 04.06.2019 - 1167 lei; pe 16.08.2019 - 1200 lei, efectuând plăți până în luna noiembrie inclusiv, în primele 8 luni, achitând mai mult de 1/3 din contract, depășind graficul de achitare.

La sfârșitul anului 2020, mama inculpatei Barbărasă Tatiana i-a transmis suma necesară pentru achitarea ratele de credit și penalității. Iar în perioada în care nu a achitat ratele creditare, inculpata a ținut legătura telefonică cu partea vătămată, asigurând-o că va achita în întregime ratele față de bancă.

Reieșind din depozițiile inculpatei, susținute în întregime de partea vătămată Sîli Elena, cât și din alte probe, între părți s-au format relații civile. Părțile au încheiat între ele o tranzacție prin care Sîli Elena s-a obligat, cu buletinul său de identitate, să obțină de la Organizația de creditare nebanară „Iute Credit” SRL suma de 21.000 lei și să cumpere în rate un telefon mobil pentru Barbărasă Elena, iar ultima s-a obligat să achite ratele bancare până la stingerea completă a creditului. Consideră că, se exclud semnele escrocheriei din acțiunile inculpatei.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 05 octombrie 2022, apelul declarat a fost respins ca nefondat, cu menținerea sentinței.

În motivarea soluției adoptate, instanța de apel, reieșind din probele administrate, inclusiv declarațiile inculpatei și ale părții vătămate, a considerat ca fiind întemeiată concluzia primei instanțe privind vinovăția inculpatei și încadrarea acțiunilor acesteia în baza art.190 alin.(1) Cod penal, ca escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean, prin care

acțiuni a cauzat victimei daune considerabile.

Astfel, fiind apreciate acțiunile inculpatei în raport cu elementele constitutive ale infracțiunii incriminate, a fost demonstrat cu certitudine că aceasta, manifestând un comportament dolosiv, acționând în scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, a indus în eroare partea vătămată Sîli Elena și a convins-o să-i procure în credit, din numele ei, un telefon mobil, în valoare de 21 009 lei, iar după ce a intrat în posesia telefonului, l-a însușit, fără să achite prețul acestuia, cauzându-i astfel o daună în proporții considerabile părții vătămate, acțiunile inculpatei fiind săvârșite cu intenție directă.

Instanța de apel a susținut poziția primei instanțe referitor la faptul că nu pot fi puse la baza sentinței declarațiile inculpatei, care nu au fost depuse sub jurământ, precum și versiunea apărării că nu a dobândit bunul ilicit, nu intenționa să se eschiveze de la achitarea ratelor creditare și a fost în imposibilitate de a efectua plățile deoarece a fost internată în spital, or, în susținerea poziției sale, apărarea nu a prezentat careva probe.

Totodată, instanța de apel a considerat ca fiind neîntemeiate argumentele apărării că vinovăția inculpatei nu a fost demonstrată, fiind bazată doar pe declarațiile părții vătămate și ale martorilor, cu multiple încălcări de procedură, motivându-se că aceste declarații în coroborare cu alte probe cercetate în ședința de judecată nu dovedesc vinovăția inculpatei în comiterea infracțiunii imputate. Or, prin declarațiile neprobate ale inculpatei se urmărește scopul eschivării acesteia de la răspunderea penală pentru fapta incriminată.

În același timp, concluzia primei instanțe la capitolul numirii pedepsei inculpatei corespunde stării de drept, fiind întemeiată pe principiile și criteriile stabilirii pedepsei penale.

Astfel, la stabilirea pedepsei, prima instanță a acordat deplină eficiență prevederilor art.art.61, 75 Cod penal, precum și a ținut cont de gradul și caracterul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, de posibilitatea executării pedepsei de către inculpată.

La fel, prima instanță a luat în considerație și prevederile art.6 CEDO, care stipulează că judecarea cauzei se va face de o instanță independentă și imparțială instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva unei persoane.

5. Avocatul Josan Dumitru, în numele inculpatei, în temeiul prevederilor art.427 alin.(1) pct.6), 8) Cod de procedură penală, contestă cu recurs ordinar hotărârile adoptate și pronunțarea unei noi hotărâri prin care inculpata să fie achitată.

În motivarea recursului declarat, autorul acestuia invocă argumente similare celor menționate în cererea de apel (pct.3 din prezenta decizie), suplimentar indicând că instanța de apel nu s-a pronunțat argumentat asupra motivelor invocate în apel, hotărârea atacată nu cuprind motivele pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii, nu au fost întrunite elementele infracțiunii.

Consideră că, decizia instanței de apel nu cuprinde temeiurile de fapt și de drept care au dus la respingerea apelului precum și motivele adoptării soluției date.

De asemenea, susține că declarațiile inculpatei coroborează cu cele ale părții vătămate și au fost confirmate prin circumstanțele cauzei din care rezultă că Barbărasă Elena, după

pierderea telefonului său mobil în luna aprilie 2019, a apelat la Sâli Elena să o ajute să cumpere un telefon în credit, creditul urmând să fie întocmit pe numele lui Sâli Elena, deoarece Barbărasă Elena avea deja un credit și nu putea primi împrumut de la bancă. La rândul său, Barbărasă Elena, după obținerea telefonului în posesie, urma să achite ratele prevăzute în contract.

Menționează că, această înțelegere a fost materializată la data de 26 aprilie 2019, când Sâli Elena a semnat contractul de credit și a primit în proprietate telefonul pe care l-a transmis lui Barbărasă Elena.

Astfel, din materialele cauzei nu rezultă nici un indiciu că Barbărasă Elena la obținerea în proprietate a telefonului a acționat dolosiv, a indus-o în eroare sau a înșelat-o pe Sâli Elena, deoarece din momentul obținerii telefonului, pentru lunile aprilie-decembrie 2019, Barbărasă Elena a achitat ratele lunare calculate, iar începând cu anul 2020, din motiv că inculpata a fost grav bolnavă, a fost internată în spital, apoi peste hotare, inclusiv a început pandemia COVID-19, aceasta a fost imposibilitate de a achita la timp ratele de credit și nu s-a eschivat de la efectuarea plăților.

Mai mult, la ameliorarea sănătății și apariția posibilității de a achita costul telefonului, în toamna anului 2020, inculpata i-a transmis lui Sâli Elena suma de 1 700 euro, costul total al telefonului și penalitățile, circumstanțe în care acțiunile lipsesc semnele calificative ale infracțiunii prevăzute de art.190 alin.(1) Cod penal lipsesc.

Conchide că, în împrejurările constatate, între inculpată și partea vătămată s-au format relații civile.

Potrivit jurisprudenței naționale, primirea bunurilor cu condiția îndeplinirii unui angajament poate fi considerată drept escrocherie numai în cazul când infractorul încă la momentul intrării în posesie a acestor bunuri avea scopul însușirii și nu avea de gând să îndeplinească angajamentul asumat.

Inclusiv, Curtea Constituțională în decizia nr.126 din 15.11.2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale art.190 Cod penal, a constatat că neexecutarea obligațiilor care derivă dintr-un contract încheiat nu poate fi calificată ca infracțiune de escrocherie dacă nu s-a stabilit că s-au folosit manopere frauduloase față de creditor până la și pentru încheierea contractului.

6. Asupra recursului declarat, a prezentat referință acuzatorul de stat, care s-a expus pentru admiterea acestuia, pe motiv că instanța de apel vag s-a expus asupra argumentelor invocate în apel, nefiind apreciate probele prezentate de apărare, iar decizia adoptată a fost motivată prin fraze de ordin general, fiind contrară legii.

7. Judecând recursul declarat în baza materialelor dosarului și în raport cu motivele invocate, completul de judecată concluzionează că acesta urmează a fi admis din următoarele considerente.

Conform art.435 alin.(1) pct.2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs, judecând recursul, admite recursul, casează hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Potrivit art. 414 Cod de procedură penală, în vigoare la data judecării cauzei în instanța de apel, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate

în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel. În vederea soluționării apelului, instanța de apel poate da o nouă apreciere probelor. Instanța de apel se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Chestiunile de fapt asupra cărora s-a pronunțat sau trebuia să se pronunțe prima instanță și care prin apel se transmit instanței de apel sunt: dacă fapta reținută ori numai imputată s-a săvârșit ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări sa comis, dacă probele corect au fost apreciate prin prisma cumulului de probe anexate la dosar în conformitate cu art. 101 Cod de procedură penală.

La chestiuni de drept se referă cele ce țin de faptul: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just; dacă normele de drept procesual penal au fost corect aplicate și hotărârea adoptată să conțină răspuns la toate motivele invocate.

În corespundere cu art.384 alin.(3) Cod de procedură penală, hotărârea instanței de judecată trebuie să fie legală, întemeiată și motivată.

Din sensul art.414 alin.(5) Cod de procedură penală, instanța de apel se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Potrivit art.417 alin.(1) pct. 8) Cod de procedură penală, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus, după caz, la respingerea sau admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Reieșind din conținutul recursului declarat, instanța de recurs reține că recurentul își exprimă dezacordul cu decizia instanței de apel sub aspectul temeiurilor de casare prevăzute la art.427 alin.(1) pct. 6), 8) Cod de procedură penală, potrivit căroră hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel când instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

În esență, criticele recurentului se axează pe ideea că instanțele de fond nu au intrat pe deplin în esența acțiunilor inculpatei, acestea fiind apreciate greșit, eronat dispunând condamnarea acesteia în baza art.190 alin.(1) Cod penal.

Analizând textul deciziei contestate, completul de judecată conchide că, instanța de apel nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate și în acest context ține să menționeze următoarele.

Astfel, completul de judecată constată că, instanța de apel nu a reacționat în modul prevăzut de lege asupra erorilor comise de prima instanță, repetându-le întocmai, fiind pripită concluzia de respingere a apelului și susținere a poziției primei instanțe ce ține de aprecierea probelor, deoarece instanța de apel urma să verifice minuțios și obiectiv fiecare probă separat sub toate aspectele, prin prisma pertinentei, concludenței și veridicității, iar toate probele în ansamblu - din punct de vedere al coroborării lor, inclusiv cu circumstanțele concrete și esențiale, de fapt și de drept indicate în învinuire, în decizia adoptată lipsind o apreciere a faptului că inculpata, din momentul obținerii telefonului, a achitat ratele lunare calculate, pentru lunile aprilie-noiembrie 2019.

Cu referire la latura subiectivă a infracțiunii prevăzute de art.190 alin.(1) Cod penal, instanța de recurs reține că pentru a încadra acțiunile inculpatei în baza art.190 Cod penal, instanța de apel urma să argumenteze și să evidențieze care probe confirmă faptul că aceasta încă de la momentul intrării în posesie a telefonului a urmărit scopul de a-l însuși, fără să achite prețul acestuia. Or, primirea bunurilor cu condiția îndeplinirii unui angajament poate fi calificată conform art.190 Cod penal doar în cazul în care făptuitorul, încă la momentul intrării în stăpânire asupra acestor bunuri, urmărea scopul de a le sustrage și nu avea intenția să-și onoreze angajamentul asumat. De asemenea, latura subiectivă a escrocheriei se caracterizează prin intenție directă și prin scop de profit.

În aceste împrejurări, instanța de apel nu a dat apreciere declarațiilor inculpatei că a achitat parțial ratele lunare pentru telefonul procurat și nu s-a eschivat de la efectuarea plăților, imposibilitatea de a achita la timp ratele de credit fiind condiționată de faptul că a fost internată în spital, circumstanțe în care urmează a fi verificate cu exactitate prezența intenției directe și a scopului de profit, la momentul intrării în stăpânire asupra acestui bun.

Mai mult, instanța de apel constatând că „prin declarațiile neprobate ale inculpatei, ... că s-a aflat internată în spital și a fost bolnavă, se urmărește scopul eschivării acesteia de la răspunderea penală ...” nu apreciat probele prezentate de apărare în acest sens, și anume, extrasul medical din 07.02.2020 (f.d.144, 145 vol. I) și actele medicale eliberate de autoritățile din Republica Italia pe numele lui Barbărasă Elena din 16.02.2021 (f.d.19-22, 25-30 vol. II), contrar prevederilor art.414 alin.(5) Cod de procedură penală, aceste probe nefiind verificate în instanța de apel și neconsemnate în procesul-verbal.

Or, aprecierea completă și justă a probelor trebuie să se întemeieze pe o analiză minuțioasă a materialului probator și apoi pe o sinteză a evaluărilor făcute. Analiza probelor presupune examinarea fiecărui element probatoriu în parte, pentru a se înlătura tot ce nu are legătură cu cauza, tot ce este vag și nesigur. În cadrul operației de sinteză, probele sunt examinate în ansamblul lor, confirmându-se unele pe altele și ducând la o concluzie univocă, ce trebuie să fie reflectată în soluția dată cauzei, care urmează a fi motivată astfel încât raționamentele ce au stat la baza aprecierii probelor să poată fi supuse controlului judiciar.

Astfel, concluziile instanțelor de fond formulate în hotărâri, poartă un caracter generic asupra operațiunii de cercetare și verificare a probelor, însă, așa cum examinarea probelor constituie elementul-cheie la pronunțarea unei hotărâri corecte și legale, lăsarea fără apreciere și aprecierea abstractă a acestora duce la pronunțarea unei hotărâri incomplete, neîntemeiate și cu o doză sporită de incertitudine asupra calității efectuării actului de justiție.

Pe lângă aceasta, concluziile sumare ale instanței de apel că „...*nu pot fi reținute și puse la baza sentinței declarațiile inculpatei ... și versiunea că ea nu a avut intenție să nu achite și că nu a dobândit ilicit acest bun, dar a fost internată în spital, din care motiv nu a reușit să achite ratele pentru telefonul mobil procurat, or de către partea apărării nu a fost prezentată în instanță nici o probă în susținerea versiunii inculpatei...*”, precum și că „...*prin declarațiile neprobate ale inculpatei, ..., se urmărește scopul eschivării acesteia de la răspunderea penală pentru fapta imputată...*” contravin prescripțiilor din art.8 alin.(2) Cod de procedură penală, potrivit căror nimeni nu este obligat să dovedească nevinovăția sa.

Totodată, instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel și repetate în recurs în felul și esența probatorie în care acestea au fost enunțate, expunându-se

asupra acestora în mod superficial, concluzia de respingere a argumentelor apărării menționate în susținerea poziției de achitare a inculpatei ca neîntemeiate fiind motivată prin fraze de ordin general și neconcretizate. Inclusiv, instanța de apel nu a făcut o claritate asupra argumentelor invocate de către apărare în partea ce ține de existența relațiilor civile între inculpată și partea vătămată.

Așadar, instanța de apel urmează să dea răspunsuri argumentate în hotărâre asupra motivelor decisive invocate de apelant, prin prisma criticilor menționate, care în viziunea apărării ar putea afecta legalitatea soluției adoptate la caz.

Tot în acest context, instanța de recurs menționează că, motivarea hotărârii judecătorești trebuie realizată într-o manieră clară și coerentă, întrucât, pe de o parte, este indispensabil necesară pentru controlul exercitat de jurisdicția ierarhic superioară, iar pe de altă parte, constituie, pentru părțile litigante, o garanție împotriva arbitrariului, furnizându-le dovada că cererile și mijloacele lor de apărare au fost riguros analizate.

Motivarea hotărârii reprezintă un element de transparență a justiției inerent oricărui act jurisdicțional, iar hotărârea judecătorească este rezultatul unui proces logic de analiză științifică a pretențiilor deduse judecății, dispozițiilor legale incidente și probelor administrate în cauză în scopul aflării adevărului, urmare a unui raționament logic-juridic care se reflectă în motivarea acesteia.

Conform jurisprudenței CtEDO, expuse în cazurile aplicării art.6 al Convenției, o hotărâre motivată demonstrează că părțile au fost auzite în cadrul procesului penal, oferă posibilitatea ca această hotărâre să poată fi verificată în cadrul căilor de atac și posibilitatea persoanelor interesate de a pregăti o cerere de apel sau recurs (Suominen c. Finlandei (2003) § 37, Kuznetsov și alții c. Rusiei (2007) § 85).

În afară de aceasta, motivarea hotărârilor este un instrument important în asigurarea transparenței justiției și existența unui control social asupra acesteia (Hirvisaari c. Finlandei, (2001) § 30).

Din circumstanțele expuse, completul de judecată conchide că, instanța de apel deficitar și-a motivat soluția, încălcând prevederile art.art.414, 417-418 Cod de procedură penală, fiind adoptată o hotărâre care nu cuprind motive legale pe care se întemeiază soluția, prin ce s-au comis erorile de drept prevăzute de art.427 alin.(1) pct. 6), 8) Cod de procedură penală, ceea ce duce la casarea deciziei menționate, cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel are obligația să înlăture erorile menționate, să țină seama de împrejurările expuse, care au servit temei de casare a soluției adoptate și, cu respectarea prevederilor art.414 Cod de procedură penală, să verifice legalitatea și temeinicia sentinței atacate, să dea o apreciere obiectivă probelor administrate în cauză și, în dependență de datele obținute, să pronunțe o hotărâre legală, întemeiată și motivată, care să corespundă prevederilor art.417 Cod de procedură penală, precum și să cerceteze minuțios aspectele învinuirii înaintate, argumentând clar concluziile sale în decizia adoptată, ținând cont de motivele expuse în pct.7 al prezentei decizii.

8. În conformitate cu art.art.434, 435 alin.(1) pct.2) lit. c) Cod de procedură penală, completul de judecată

d e c i d e:

Admite recursul declarat de către avocatul Josan Dumitru, în numele inculpatei, casează integral decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 05 octombrie 2022, în cauza penală în privința inculpatei *Barbărasă Elena xxxxxxxx*, și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune căilor de atac.

Președinte

Țurcan Anatolie

Judecători

Daguta Sergiu

Talpă Boris

Eremciuc Ghenadie

Parfeni Oxana